

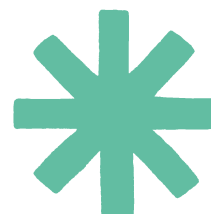
KØN OG KULTUR, SEXISME OG SEKSUEL CHIKANE I GYMNASIET

SEPTEMBER, 2022
KVINFO

INDHOLD

5	FORORD
6	INDLEDNING
7	RESULTATER
7	DER FOREGÅR SEKSUEL CHIKANE I GYMNASIET
8	KØNSSTEREOTYPE BESKRIVELSER AF DRENGE OG PIGER
8	GYMNASIERNE HAR ANSVARET FOR MILJØET PÅ UDDANNELSESINSTITUTIONERNE
10	ANBEFALINGER
11	METODE OG DATAGRUNDLAG
11	ANALYSE AF BLÅ BØGER
12	INTERVIEW MED UDDANNELSESLEDERE OG REKTORER
14	VIDENSOVERBLIK: SEKSUEL CHIKANE I GYMNASIET
15	HVAD GØR GYMNASIERNE I PRAKSIS?
16	OMFANGET AF SEKSUEL CHIKANE I GYMNASIER
19	ANALYSE AF KØN OG KULTUR I BLÅ BØGER
19	KARAKTERER OG ENGAGEMENT
20	KROP OG UDSEENDE
20	FREMTID, KARRIERE OG FAMILIE
22	SEKSUELLE RELATIONER
23	BESKRIVELSER AF SEKSUELLE OVERGREB OG EPISODER MED VOLD OG TRUSLER
23	SEKSUEL ORIENTERING
24	ETNICITET OG KØN SPILLER SAMMEN
25	ORDLISTE: KØN, SEKSUALITET OG ETNICITET I BLÅ BØGER
26	LITTERATURLISTE
28	BILAG: ANALYSEKATEGORIER OG TEMATIKKER
30	NOTER

FORORD

De seneste måneder har vi i KVINFO læst beskrivelser af rigtig mange studenter – nærmere bestemt 1.565. Det har vi gjort for at blive klogere på, hvordan det står til med køn og kultur i gymnasierne.

De mange personbeskrivelser har vi fundet i de blå bøger, som gymnasieelever traditionelt skriver om hinanden, når eksamen og studenterhuen er lige om hjørnet.

Som bekendt er gymnasieelevernes blå bøger en kras genre. Her husker de tilbage på klassekammeraters pinlige, sjove, skøre og tit også problematiske episoder, udtalelser og handlinger.

Man kan ikke læse de blå bøger som dokumentation på virkelige tildragelser. Man kan bruge dem til at få unik viden om, hvordan gymnasieelever fremstiller køn, stereotyper og normer.

På den måde giver de blå bøger os et interessant blik ind i kulturen blandt eleverne. Og læsningen af dem viser stereotype fremstillinger af både drenge og piger – ofte i kombination med stereotype fremstillinger af seksualitet og etnicitet.

Gymnasieskolerne er den ungdomsuddannelse, som flest unge her i landet bliver en del af, når de er færdige med grundskolen. I KVINFO interesserer vi os for, hvordan kulturen er på skolerne i forhold til kønsspørgsmål, fordi netop kulturen er afgørende for omfanget af forskelsbehandling og seksuel chikane. Beklageligvis findes der ingen fyldestgørende viden om omfanget af forskelsbehandling og seksuel chikane på gymnasierne. Gymnasierne har heller ikke pligt til at have politikker på området.

I denne rapport sætter vi fokus på både køn og kultur, forskelsbehandling og seksuel chikane. Vi ved fra forskning og andre undersøgelser, at der er en sammenhæng mellem de tre. Som vores undersøgelse viser, er der både vigtige videnshuller at fylde og praktiske opgaver at tage fat på for at skabe et fyldestgørende billede og vidensbaseret arbejde mod chikane og forskelsbehandling. Det bør vi tage alvorligt og tage fat på for vores unges skyld.

Henriette Laursen
Direktør, KVINFO
September 2022

INDLEDNING

I forbindelse med Folketingets Ligestillingsudvalgs *Åbne Høring om sexismen og seksuel chikane i uddannelsessystemet*¹ har KVINFO set nærmere på køn og seksuel chikane i gymnasiet.

Omkring 70 procent af en ungdomsårgang i Danmark går i gymnasiet efter endt grundskole. Gymnasiet er således den type uddannelsesinstitution, som flest unge er i kontakt med i løbet af deres uddannelse, ud over grundskolen. KVINFO har efter høringen arbejdet videre med emnet og på den baggrund skrevet denne rapport.

Vi sætter med rapporten fokus på køn og kultur i gymnasiet og på den seksuelle chikane, gymnasieelever oplever i gymnasiet. Vi bruger her termen *seksuel chikane*, der ifølge ligestillingsloven dækker over enhver form for uønsket verbal, ikkeverbal eller fysisk adfærd med seksuelle undertoner².

Rapporten præsenterer ikke et komplet billede af den nuværende situation i gymnasiet i forhold til seksuel chikane. Vi har foretaget en række nedslag med forskellige datakilder og analyser:

- Analyse af blå bog-profiler.
- Interview med rektorer og uddannelsesledere.
- Andre undersøgelser på området.
- Overblik over love, regler.

Vi håber, at rapporten kan danne grundlag for dialog både på de enkelte gymnasier og med Børne- og Undervisningsministeriet.

Rapportens resultater kan også inspirere til yderligere vidensindsamling i form af for eksempel undersøgelser og forskning om køn og kultur og om seksuel chikane i gymnasiet.

RESULTATER

I de næste afsnit opsummerer vi kort, hvad KVINFO konkluderer på baggrund af analyserne.

DER FOREGÅR SEKSUEL CHIKANE I GYMNASIET

Der er gymnasieelever, som udsættes for seksuel chikane i skolesammenhænge. Det viser vores gennemgang af Børne- og Undervisningsministeriets trivselsmåling fra 2021 og en undersøgelse foretaget af Danske Gymnasieelevers Sammenslutning (DGS) fra 2020.

Ifølge trivselsmålingen fra Børne- og Undervisningsministeriet har:

- • 14% af eleverne oplevet at blive udsat for uønsket seksuel opmærksomhed af andre elever eller ansatte på skolen. 8% har oplevet det sjældent, 4% en gang imellem og 2% tit eller meget tit. Det gælder for 14% af piger og 12% af drenge³.

Undersøgelsen fra DGS, der kun inkluderer data fra piger, viser at:

- • 25% af pigerne har fået seksuelt krænkende kommentarer på deres gymnasium. 12% af disse piger har oplevet det fra en lærer eller en anden medarbejder på gymnasiet.
- 20% af pigerne har oplevet uønskede fysiske berøringer af seksuel karakter. I 5% af tilfældene var det en lærer eller anden medarbejder, som gjorde det⁴.

Det reelle omfang er formentlig ikke kortlagt med de to undersøgelser, vi her referer til.

Trivselsmålingen fra ministeriet bruger ét enkelt, overordnet spørgsmål om uønsket seksuel chikane⁵. Men vi ved fra andre undersøgelser, at et enkelt, overordnet spørgsmål, som her, ofte leder til underrapportering.

I stedet bør man stille flere spørgsmål, der undersøger forskellige former for seksuel chikane. Vigtigheden af at stille konkrete spørgsmål illustreres i en undersøgelse foretaget af Epinion for Fagbevægelsens Hovedorganisation (FH). Hver 10. kvinde og hver 20. mand svarer på det overordnede spørgsmål, at de har været udsat for seksuel chikane på deres nuværende eller tidligere arbejdsplads. Når man derimod spørger om konkrete episoder med krænkende adfærd, så svarer hver tredje kvinde og hver fjerde mand, at de er blevet udsat for mindst én krænkende episode på deres nuværende eller tidligere arbejdsplads⁶.

Danske Gymnasieelevers Sammenslutning (DGS) har i sin undersøgelse valgt kun at inkludere data indsamlet blandt piger. DGS vurderede, at data på piger var

repræsentativ, mens det ikke var vurderingen af data på drenge, idet markant færre drenge end piger besvarede spørgeskemaet. Undersøgelsen giver altså ikke et samlet billede af seksuel chikane i gymnasiet. Til gengæld stiller DGS flere forskellige spørgsmål, og svarene fra pigerne må formodes at være mere retvisende end resultaterne i trivselsmålingen fra ministeriet.

KØNSSTEREOTYPE BESKRIVELSER AF DRENGE OG PIGER

I vores analyse af blå bøger finder vi, at køn er en central faktor i vurderingen af de enkelte klassekammerater. De overordnede resultater af analysen er:

For piger ser vi at:

- Fremtiden ofte bliver beskrevet i relation til deres fremtidige familie eller mangel på samme.
- Forventningerne til pigerne er modsatrettede: De forventes at have styr på tilværelsen og skolen. Men pigers høje engagement og indsats i skolen beskrives ofte som noget problematisk.
- Udseende beskrives på seksualiserede måder.
- Piger forventes at have et aktivt sexliv og være attraktive. Men både aktivt sexliv og udseende omtales på negative måder, hvis det anses for at være *for* aktivt eller *for* seksuelt.

For drenge ser vi at:

- Fremtiden beskrives i relation til fremtidig karriere eller kriminelle løbebane.
- Forventninger til drengene er modsatrettede: De forventes at få en karriere, men samtidig ikke at gøre en indsats i skolen.
- Udseende beskrives kun, når det bryder med den gængse norm; for eksempel hvis en dreng er tynd.
- Få eller ingen *scoringer* beskrives negativt og af og til som homo-seksuelt eller ikke-mandigt.
- Kriminelle handlinger og seksuelt grænseoverskridende adfærd beskrives som "bommerter" og ikke som strafbare eller kritisable forhold.
- Der er hyppige fremstillinger af drenge med stort forbrug af alkohol, stoffer, højt fravær og kriminalitet.

Der er stærke kønsstereotyper på spil – og af og til med relation til etnicitet og seksuel orientering.

Vores analyse inkluderer udelukkende piger og drenge⁷. Årsagen er, at der i de 1.565 analyserede profiler på elever ikke er nogen defineret som andet end dreng eller pige. Dette udelukker på ingen måde, at der kan være andre kønsidentiteter end henholdsvis dreng og pige blandt de 1.565 elever. Vi ved fra andre undersøgelser, at 63 procent af danske LGBT+-personer ofte eller altid skjulte deres seksuelle orientering eller kønsidentitet, da de gik i skole.

GYMNASIERNE HAR ANSVARET FOR MILJØET PÅ UDDANNELSES- INSTITUTIONERNE

Det er ifølge undervisningsmiljøloven gymnasierne, der har ansvaret for studiemiljøet, herunder det psykiske miljø. Mens det i loven er specificeret, at

gymnasier skal have en anti-mobbestrategi, er der ingen krav om en strategi til håndtering af seksuel chikane.

Flertallet af de gymnasier, vi har talt med i forbindelse med denne analyse, har ikke retningslinjer for, hvordan de håndterer sager om seksuel chikane på skolen. Alle interviewede rektorer og uddannelsesledere siger til os, at de gerne vil beskæftige sig med emnet. De fleste peger samtidig på, at de oplever det som "kompliceret" og er i tvivl om, hvornår de skal inddrage for eksempel elever, forældre og politi.

ANBEFALINGER

På baggrund af vores analyser har KVINFO en række anbefalinger til Børne- og Undervisningsministeriet, regeringen og til gymnasierne.

KVINFO anbefaler, at **Børne- og Undervisningsministeriet og regeringen:**

- • Laver en særskilt undersøgelse af omfang og karakter af seksuel chikane i gymnasierne. Det bør være en undersøgelse, der omfatter både uønskede verbale seksuelle kommentarer, uønskede fysiske berøringer, seksuel tvang eller forsøg herpå samt digitale krænkelse. Alternativt, at ministeriet udvikler en spørgeramme til gymnasiernes eget brug, der reelt måler omfanget af seksuel chikane til de årlige trivselsmålinger.
- Skelner mellem lærere/ansatte og andre elever på gymnasierne, når de måler trivsel og seksuel chikane. Der er stor forskel på, om det er en lærer eller en anden elev, der udsætter elever for seksuel chikane.
- Sikrer, at seksualundervisning på ungdomsuddannelser bliver obligatorisk og timesat og har som mål at udvikle de unges forståelse af grænser og samtykke og nedbryde kønsstereotyper, *victim blaming*, voldtægtsmyter og homo-, bi- og transfobi.
- Sikrer, at der etableres uddannelses- og efteruddannelses tilbud, der sætter lærere på ungdomsuddannelser i stand til at varetage seksualundervisning.
- Fremsætter forslag om at ændre undervisningsmiljøloven, så det fremgår klart af loven, at gymnasier som en del af arbejdet med undervisningsmiljøet har pligt til at lave tiltag mod seksuel chikane og andre former for chikane, og at undervisningsmiljøvurderingen skal indeholde spørgsmål om chikane og sexchikane.

KVINFO anbefaler, at **gymnasierne:**

- • Undersøger omfanget af seksuel chikane og anden forskelsbehandling.
- Iværksætter målrettede vidensbaserede indsatser til at forebygge seksuel chikane på gymnasiet.
- Udarbejder politik og procedurer for, hvordan gymnasiet håndterer sager om seksuel chikane. Det bør fremgå, hvornår for eksempel elever, forældre og politi skal inddrages. Og det bør sikres, at sager, der involverer elever under 18 år, håndteres anderledes end sager, hvor de unge er over 18 år.
- Inkluderer fokus på seksuel chikane og forskelsbehandling i arbejdet med elevtrivsel.
- Inddrager elever, elevudvalg, forældre og andre relevante parter i arbejdet med at forebygge og håndtere seksuel chikane.
- Sætter fokus på egne normer for køn og seksualitet, for eksempel ved at se på, hvordan køn omtales i blå bog og ved nomineringer⁸.

METODE OG DATAGRUNDLAG

Vi benytter os i denne undersøgelse af forskellige former for metoder og datakilder. Det gør vi for at kaste lys på forskellige dele af gymnasierne og kulturen der. Noget data har vi hentet fra andre kilder; andet data har KVINFO skabt på baggrund af interview og tekstanalyser. Rapporten bygger på:

- Analyse af syv blå bøger med i alt 1.565 elevprofiler
- Interview med rektorer og uddannelsesledere på seks gymnasier
- Børne- og Undervisningsministeriets trivselsmålinger i gymnasierne fra 2021
- Danske Gymnasieelevers Sammenslutnings (DGS) undersøgelse af seksuelle krænkelser i gymnasiet fra 2020.

I dette afsnit ser vi nærmere på metoden i de dele af undersøgelsen, hvor KVINFO selv har genereret ny viden.

ANALYSE AF BLÅ BØGER

Begrebet blå bog stammer tilbage fra 1910, hvor Kraks Blå Bog udkom første gang og betyder "En kort oversigt over et menneskes levnedsløb"⁹.

I en gymnasiekontekst er den blå bog gymnasiernes årgangsbog, som indeholder en karakteristik af dele af elevernes personlighed, der kan siges af være satirisk og/eller sat på spidsen. De blå bøger sætter fokus på nogle af de hændelser, som klassekammerater har bidt mærke i – heriblandt gerninger og hændelser, der anses for at være pinlige og komiske. KVINFO læser de blå bøger som kilder, der giver et delvist indtryk af en gymnasieklasses interne kultur såvel som et delvist indtryk af gymnasiets og årgangens kultur.

Genren blå bog kan bruges til at sammenligne beskrivelser af piger og drenge og til at skabe et overordnet indtryk af, hvordan sproget bruges, hvad der anses som normalt og unormalt, og hvilke forventninger og normer der er bundet op på køn¹⁰.

Vores analyse af blå bøger er baseret på syv blå bøger med 1.565 elevprofiler fordelt på 61 STX-klasser og 2 HF-klasser på syv skoler. Vi har indsamlet bøgerne gennem netværk og sociale medier som Facebook. De syv bøger kommer fra forskellige steder i landet med årgange, som blev studenter mellem 2014 og 2020.

Analysen er udarbejdet i flere trin. Indledningsvist lavede vi 16 åbne analysekategorier. Kategorierne er udvalgt på baggrund af viden fra blandt andet Ungeprofilundersøgelsen 2015¹¹ og 2019/2020¹², Statens Institut for Folkesundheds kortlægning af sundhedsadfærd blandt unge¹³, den tidligere nævnte

DGS-undersøgelse *Krænkelser i Gymnasiet*¹⁴, Sex og Samfunds undersøgelse af unges forhold til sex, samtykke og grænser fra 2021¹⁵ samt Aarhus Universitet og Det Kriminalpræventive Råds kortlægning af unges holdninger til voldtægt i 2021¹⁶. Der er for eksempel kategorier som alkoholforbrug, beskrivelser af udseende og seksuelle handlinger.

Efter første gennemlæsning af de 1.565 elevprofiler blev de 16 kategorier reduceret til ni tværgående tematikker – tematikker der går på tværs på alle de gymnasier og årgange, vi har med i analysen. Vi så på forskellige tematikker i relation til kønnede stereotyper/fremstillinger af køn, seksuel orientering og etnicitet. Kategorier og tværgående tematikker er gengivet i bilag 1.

I anden gennemlæsning kategoriserede vi forskellige beskrivelser af klassekammerater inden for de ni tematikker.

I analysen af blå bøger som genre er spørgsmålet ikke, hvorvidt gengivelsen af hændelserne eller karakteristikken af personer er korrekt eller fuldkommen. Vi kigger i stedet på fremstillingen af hændelser og personer, og de forestillinger om køn, vi finder i fremstillingen. I denne analyse ser vi altså på, hvordan en hændelse bliver beskrevet, ikke hvordan eller om den er foregået, eftersom vores formål er at undersøge gymnasieeleveres grundantagelser, normer og fremstillinger af og om køn.

Vi sætter i analysen også fokus på beskrivelser af seksuelle forhold og erfaringer. I de blå bøger finder vi beskrivelser af for eksempel seksuelle overgreb. Vi har ikke kendskab til de faktiske hændelser og kan for eksempel ikke konkludere, at der faktisk er tale om kriminelle forhold. Vi ved kun, hvordan de fremstilles på elevernes profiler i de blå bøger og forholder os i denne rapport naturligvis kun til netop fremstillingerne.

Vi gengiver senere i denne rapport på side 25 en række ord, som vi opfatter som krænkende og stereotype i forhold til køn og etnicitet. Lad dette være en advarsel: Der er tale om ord, som KVINFO ellers ikke bruger. Ordlisten bringer vi af hensyn til indsigt og dokumentation og skal betragtes som citater fra de blå bøger.

Anonymitet

For at sikre anonymiteten for de elever, som er med i de indsamlede blå bøger, bliver hverken gymnasiets navn, størrelse, årgang eller klasse nævnt. I analyseresultaterne nævnes der generelle eksempler fra elevprofiler. De fremgår i anonymiseret form og er kun taget med, hvis eksemplerne hyppigt fremgår på tværs af gymnasier og årgange. De kan betragtes som generelle. De er ikke beskrivelser af specifikke elever.

INTERVIEW MED UDDANNELSESLEDERE OG REKTORER

KVINFO har i forbindelse med denne undersøgelse foretaget en rundspørge om gymnasiers håndtering af seksuel chikane. Vi inviterede 12 gymnasier til at deltage, heraf meldte seks positivt tilbage. De udvalgte gymnasier repræsenterer både STX-, HHX- og HTX-uddannelser.

Vi stillede disse spørgsmål og fik svar fra rektorer og uddannelsesledere:

- Har I en politik, hvor I tager stilling til, hvordan I forebygger, at elever bliver udsat for uønsket seksuel opmærksomhed?¹⁷
- Hvordan håndterer I det, hvis elever bliver udsat for uønsket seksuel opmærksomhed, og I som gymnasie bliver involveret?
- Hvordan stiller I jer i forhold til eventuelle traditioner og ritualer, som er potentielt krænkende. Det kan for eksempel være nomineringer baseret på køn, seksualitet eller udseende, afslutningsshows og puttemiddage?
- Indsamler I løbende information om omfanget af uønsket seksuel opmærksomhed?
- Er eleverne omfattet af jeres *whistleblower*-ordning for lærerne?

Undersøgelsen er ikke repræsentativ, og vi siger ikke noget generelt om, hvordan danske gymnasier arbejder med seksuel chikane og forskelsbehandling på baggrund af køn. Data siger noget om de gymnasier, der har deltaget, og kan indikere udfordringer og give idéer til videre undersøgelser.

VIDENSOVERBLIK: SEKSUEL CHIKANE I GYMNASIET

I dette afsnit ser vi nærmere på de forskellige love og regler, der regulerer gymnasieelevers studiemiljø.

Gymnasierne har hver især ansvaret for undervisningsmiljøet på gymnasierne, og Center for Undervisningsmiljø har pligt til at føre tilsyn med gymnasierne. Det er gymnasiernes ansvar at arbejde med elevtrivselsundersøgelser og systematiske strategier for at styrke elevernes trivsel¹⁸. Endvidere kan gymnasierne lave regler om orden og samvær i forbindelse med undervisningen, på institutionen og uden for institutionen, herunder i elevernes fritid¹⁹.

Endvidere står der i undervisningsmiljølovens § 1, at:

“Elever, studerende og andre deltagere i offentlig og privat undervisning har ret til et godt undervisningsmiljø, således at undervisningen kan foregå sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt. Undervisningsmiljøet på skoler og uddannelsesinstitutioner (uddannelsessteder) skal fremme deltagernes muligheder for udvikling og læring og omfatter derfor også uddannelsesstedets psykiske og æstetiske miljø²⁰”.

De ansvarlige for uddannelsesstedet, har pligt til at fastsætte en anti-mobbe-strategi, ifølge undervisningsmiljøloven²¹, men der er ikke noget krav om at forholde sig til uønsket seksuel opmærksomhed i strategien.

Som KVINFO viser i denne rapport, foregår der både sexisme og seksuel chikane i gymnasieskolerne. Det er fra KVINFOs perspektiv vigtigt at sætte særskilt fokus på det.

Dette er væsentligt af forskellige årsager. Dels gør ligestillingsloven²² det klart, at chikane på baggrund af køn og seksuel chikane er forskelsbehandling på baggrund af køn, og det er forbudt²³.

Vi ved fra forskning i seksuel chikane og krænkelser i relation til køn, at det har store konsekvenser for dem, som krænkelserne går ud over²⁴. I en arbejdsmarkedskontekst ved vi, at seksuel chikane kan lede til dårligere trivsel, for eksempel i form af stress²⁵, søvnproblemer, angst og depression samt sygdomsmeldinger²⁶. Der er ingen grund til at tro, at seksuel chikane i uddannelsessammenhæng ikke har tilsvarende konsekvenser. Blandt andet viser en undersøgelse foretaget af KVINFO i samarbejde med IT-fagforeningen PROSA, at det har konsekvenser. Kvindelige studerende på IT-uddannelser bruger forskellige *coping*-strategier for at kunne vedblive med at studere i et miljø med seksuel chikane og kønnede krænkelser. Det kan for eksempel være at studere hjemmefra eller at klæde sig på særlige måder på studiet,

sådan at man slører sin kropps former, i håb om at undgå kommentarer om ens krop²⁷.

Ifølge Danmarks Evalueringsinstitut er der en sammenhæng mellem social trivsel og faglig trivsel²⁸. At sætte fokus på seksuel chikane i relation til køn er et element af at sikre både social og faglig trivsel, også i gymnasietiden.

HVAD GØR GYMNASIERNE I PRAKSIS?

KVINFO har i forbindelse med denne analyse foretaget en rundspørge på seks gymnasier om deres arbejde med håndtering af seksuel chikane på deres egne skoler.

Flertallet af de deltagende gymnasier har ikke en politik for, hvordan de arbejder med at forebygge uønsket seksuel opmærksomhed blandt eleverne samt nedskrevne retningslinjer for hvordan de håndterer det. De fleste af de interviewede henviser til deres studieordensregler, hvor de typisk har regler for samvær og muligheder for sanktioner ved overtrædelse af disse regler. I tråd med dette fandt Jyllands-Posten i en rundspørge i 2020 tilsvarende, at de fleste gymnasier i Østjylland ikke havde en nedskrevet politik om "upassende seksuel adfærd mellem lærere og elever"²⁹.

Et emne, der bliver nævnt af flere af de interviewede, er, at der er en stor interesse blandt elever for oplæg fra for eksempel Sex & Samfund om grænser og samtykke. Der er eksempler på, at elever henvender sig til lærere eller ledelse og efterspørger fokus på de emner.

KVINFO har spurgt om, hvordan håndteringen af en sag med uønsket seksuel opmærksomhed ville foregå, hvis skolen blev involveret. Alle adspurgte skoleledere svarer, at alle sager er forskellige, og håndteringen af en sag afhænger af sagens karakter og den/de forurettede elevers ønske til håndtering.

Uafhængigt af om de enkelte skoler har politikker for håndteringen eller ej, så peges der på en nogenlunde ens fremgangsmåde, som kan skitseres på følgende måde:

- Den betroede medarbejder tager en indledende snak med den forurettede elev om hændelsen/hændelserne og kortlægger elevens ønsker for inddragelse af øvrige parter.
- Såfremt eleven ikke ønsker at inddrage andre parter, kan eleven tilbydes hjælp og støtte af forskellige slags. Som eksempler nævnes psykologhjælp og oplæg på skolen, hvor studieordensreglerne genopfriskes for eleverne.
- Hvis eleven ønsker inddragelse, kan øvrige elever og eventuelle forældre (hvis eleven er under 18 år) kontaktes.

Eksempler på videre håndtering inkluderer samtaler, konfliktmægling, sanktioner og politianmeldelser.

Der har i medierne de seneste år været fokus på traditioner og ritualer på gymnasier og højere uddannelser, som er potentielt krænkende, og som kan

skabe en kultur for seksuel chikane som eksempelvis introforløb, puttemiddage og afslutningsshow. Alle skoler afviser at have sådanne arrangementer eller traditioner i skoleregi. Flere nævner at have *nomineringer* ved gallafester eller sidste skoledag. Nomineringer er en art konkurrence på nogle gymnasier, hvor elever vælger klassekammerater ud som skolens for eksempel smukkeste, lækreste og mest sexede. Nomineringerne er forskellige de enkelte skoler imellem, men alle skolerne nævner, at ledelsen læser nomineringerne igennem, før festudvalget får lov til at sende dem ud. Tilbagemeldingen er også, at nogle kategorier blive afvist, mens andre bliver godkendt.

På ingen af skolerne er eleverne omfattet af lærernes *whistleblower*-ordning. Nogle af skolerne har overvejelser om at inddrage eleverne.

OMFANGET AF SEKSUEL CHIKANE I GYMNASIER

Cirka 70 procent af en ungdomsårgang i Danmark går i gymnasiet efter endt grundskole. Dermed er gymnasiet den type uddannelsesinstitution, som flest mennesker er i kontakt med efter grundskolen.

Omfanget af uønsket seksuel opmærksomhed i gymnasierne er undersøgt i Børne- og Undervisningsministeriets trivselsmåling fra 2021 og i en undersøgelse fra Danske Gymnasieelevers Sammenslutning (DGS) i 2020³⁰. Vi ser her på resultaterne af de to undersøgelser.

Samlet set viser de, at gymnasieelever udsættes for uønsket seksuel opmærksomhed og seksuelle krænkelse i skolerne. Det reelle omfang er ikke nødvendigvis kortlagt med disse to undersøgelser, da ministeriets trivselsmåling formentlig har en underrapportering, og DGS-undersøgelsen ikke viser omfanget af krænkelse, som drenge bliver udsat for.

Nøgletal fra børne- og Undervisningsministeriet om gymnasieelevers trivsel

Børne- og Undervisningsministeriet måler årligt trivslen blandt landets gymnasieelever på en række indikatorer, herunder mobning³¹. I den kategori bliver eleverne stillet spørgsmål om oplevelser med uønsket seksuel opmærksomhed og andre spørgsmål, der kan være med til at belyse omfanget af seksuel chikane blandt eleverne.

Svarene fra 2021 fordeler sig således:

- 14% har oplevet at blive udsat for uønsket seksuel opmærksomhed af andre elever eller ansatte på skolen. 8% har oplevet det sjældent, 4% en gang imellem og 2% tit eller meget tit. Det gælder for 14% af piger og 12% af drenge.
- 26% svarer, at de er blevet kaldt grimme navne, gjort nar af eller er blevet drillet på en sårende måde af andre elever eller ansatte på deres skole. 17% har oplevet det sjældent, 6% en gang imellem og 3% tit eller meget tit. Det gælder for 24% af piger og 28% af drenge.
- 11% har oplevet at blive truet til at gøre ting, de ikke havde lyst til at gøre. 7% har oplevet det sjældent. 2% en gang imellem og 2% tit eller meget tit. Det gælder for 9% af piger og 12% af drenge.
- 23% har oplevet at blive udsat for uønsket psykisk eller fysisk

opmærksomhed fra andre elever eller ansatte. 14% har oplevet det sjældent, 6% en gang imellem og 3% tit eller meget tit. Det gælder for 25% af piger og 23% af drenge.

- 38% svarer, at de har oplevet, at elever eller ansatte på skolen er blevet presset til at gøre ting, som de ikke havde lyst til at gøre. 25% har oplevet det sjældent, 10% en gang imellem og 3% tit eller meget tit. Det gælder for 39% af piger og 37% af drenge.
- 8% har været udsat for digital mobning, 6% svarer sjældent, 1% en gang imellem og 1% tit eller meget tit. Det gælder for 4% af piger og 9% af drenge.

Resultaterne af Børne- og Undervisningsministeriets måling viser, at både piger og drenge har forskellige typer af problematiske oplevelser. Kun det ene spørgsmål om uønsket seksuel opmærksomhed giver direkte indikation af, hvor mange der har været udsat for det. Andre spørgsmål kan give pejlemærker. At blive kaldt grimme navne kan for eksempel være nedladende udtryk om køn eller seksualitet. Uønsket psykisk eller fysisk opmærksomhed kan ligeledes være seksualiseret. Det samme gælder spørgsmål om at blive truet eller presset til at gøre ting, man ikke har lyst til. Resultaterne er med til at give et indblik i kulturen i gymnasiet.

Nøgletal om seksuelle krænkelser fra DGS

Danske Gymnasieelevers Sammenslutning (DGS) har i 2020 lavet undersøgelsen *Seksuelle krænkelser i Gymnasiet*³². Undersøgelsen ser både på udbredelse af grænseoverskridende adfærd på landets gymnasier, og på hvordan gymnasieeleverne oplever, at der bliver taget hånd om hændelserne. DGS gengiver kun med svar fra kvindelige gymnasieelever. Det gør de, fordi en langt større andel kvinder end mænd og svaret. DGS vurderer derfor, at svarene fra de mandlige elever ikke er repræsentative.

Undersøgelsen konkluderer, at der eksisterer en usund kultur på landets gymnasier, da der foregår grænseoverskridende adfærd over for kvinder. For eksempel:

- 25% af kvindelige gymnasieelever har fået seksuelt krænkende kommentarer på deres gymnasium. 12% af disse har oplevet det fra en lærer eller en anden medarbejder på gymnasiet.
- 20% af kvindelige gymnasieelever har oplevet uønskede fysiske berøringer af seksuel karakter. I 5% af tilfældene var det en lærer eller anden medarbejder, som gjorde det.
- 6% af kvindelige gymnasieelever angiver, at de har givet samtykke til sex, fordi de følte sig presset til det eller følte, at de skyldte nogen noget. 3% angiver, at de er usikre på, om de har givet samtykke til sex ufrivilligt.
- 25% af de piger, der har oplevet grænseoverskridende adfærd, har ikke talt med nogen om det. Knap 50% er i tvivl om, hvem de skal gå til, hvis de har været udsat for seksuelle krænkelser. Blandt de, der har oplevet grænseoverskridende adfærd, er 66% i tvivl om dette.

DGS-undersøgelsen skelner mellem forskellige former for krænkelser i spørgsmålene og når også umiddelbart frem til et større omfang af uønsket seksuel

opmærksomhed (seksuelt krænkende kommentarer, uønskede fysiske berøringer samt at blive presset til sex) end Børne- og Undervisningsministeriets trivselsmåling. Samtidig skelnes der mellem, om det er andre elever eller en lærer/ansat, der har udsat eleverne for krænkelser. Da undersøgelsen ikke indeholder svar fra drenge, er det svært at sammenligne resultaterne fra de to undersøgelser.

ANALYSE AF KØN OG KULTUR I BLÅ BØGER

I dette afsnit præsenterer vi resultaterne af vores analyse af blå bøger, der er baseret på 1.564 elevprofiler i syv blå bøger. Resultaterne omtales i følgende temaer:

KARAKTERER OG ENGAGEMENT

KROP OG UDSEENDE

FREMTID, KARRIERE OG FAMILIE

SEKSUELLE RELATIONER

BESKRIVELSER AF OVERGREB OG EPISODER MED VOLD OG TRUSLER

SEKSUEL ORIENTERING

ETNICITET OG KØN SPILLER SAMMEN

KARAKTER OG ENGAGEMENT

Vi ser en generel tendens til, at piger, som klarer sig godt i skolen, beskrives negativt. For eksempel ser vi en nedgørende omtale af pigers høje karakterer. Samtidig ser vi en tendens til, at piger, som engagerer sig, debatterer og deltager i skolens 'liv' og for eksempel i studenterpolitik, kritiseres for det. Det beskrives, at de piger fylder for meget, ikke giver plads til andre, er for engagerede, prøver for hårdt, tror for meget på sig selv, eller tror, de altid har ret. Endelig ses en tendens til, at pigerne beskrives som følelsesladede eller for intense, når de er passionerede om noget og særligt i debatter, hvilket bliver fremstillet som noget hysterisk. Piger bliver omtalt som "selvudnævnt leder" eller bossy og dominerende.

Drenge bliver i mindre grad end pigerne beskrevet som engagerede, ivrige eller kloge, og når det er tilfældet, er det primært beskrevet som noget positivt. Der er forventninger om, at drengene vil klare sig godt fremover og få succes, netop grundet deres engagement og intelligens. Der skrives om, at en dreng har en stor hjerne eller et godt hoved, og drenge bliver omtalt som "den fødte leder".

Forskellen i beskrivelser af piger og drenge kommer klart til udtryk for eksempel i forbindelse med engagement i elevråd: Pigers engagement bliver beskrevet som noget negativt, mens det for drengene er beskrevet på en positiv måde, hvor initiativ og engagement er centralt.

Vi ser også en forskel i beskrivelser af piger og drenge i relation til deres karakterer og engagement i skolen. Når piger får gode karakterer, udlægges det som en præstation, mens det for drengenes vedkommende bliver beskrevet som et karaktertræk.

Det, de blå bøger viser, ligger i tråd med andre undersøgelser. I artiklen *12-talspigerne i medierne: Rammesætning og stereotypificering af højtpræsterende*

piger og kvinder i det danske uddannelsessystem ses, at piger i danske medier beskrives ud fra 12-talspigestereotypen som skrøbelige, perfektionistiske og kun optaget af karaktererne, mens drenge kategoriseres som superstudenter, som flittige, hårdtarbejdende og kloge³³.

KROP OG UDSEENDE

Pigers udseende indgår som et centralt element i personbeskrivelsen af dem i de blå bøger, mens vi finder, at drenges udseende primært beskrives, hvis det skiller sig ud fra en bestemt maskulin norm.

Generelt ser vi, at pigernes udseende bliver beskrevet på seksualiserede måder, for eksempel at kropsdele som numse, bryster og læber bliver beskrevet i relation til noget seksuelt. Der er eksempler på, at læber beskrives som gode eller mindre gode til at udøve oralsex. Samtidig ser vi beskrivelser af piger, som betragtes som for seksuelle i deres fremtoning. Klassekammeraterne råder dem til at købe en BH eller dække sig mere til for at kunne "bevare selvrespekten". Analysen viser altså en forholdsvis snæver sti at gå på for piger, hvor det for piger fremstår som vigtigt at have en seksuelt attraktiv krop, men på den anden side problematiseres, hvis en pige bliver opfattet som for seksuel i sin fremtoning.

En VIVE-undersøgelse viser lignende: At piger og drenge er "(...) underlagt forskellige normer om, hvordan de kan og bør bruge deres krop og seksualitet, både online og offline. De unge oplever således, at der er mere restriktive normer for, hvordan piger kan vise deres krop frem, og hvor mange de må dyrke sex med"³⁴.

Drenges udseende beskrives i de blå bøger primært, hvis drengen er tynd eller lille af bygning, og derved bryder med gængse normer for drengenes størrelse i de sene teenageår.

Der forekommer ofte kommentarer om størrelsen på drenges penis, der for eksempel beskrives som stor, flot eller "mægtig".

Når drengenes penis beskrives, er det mindre seksualiseret, men i højere grad et udtryk for, hvordan drengen opfattes af klassekammeraterne. Når en penis beskrives som eksempelvis "mægtig", eller at den "erobrer verden" og "nedlægger piger", er det i mindre grad seksualiserende og nærmere drengens maskulinitet, der står i centrum.

FREMTID, KARRIERE OG FAMILIE

I de blå bøger beskrives pigers fremtid i første omgang i relation til deres fremtidige familieforhold, mens drenges primært beskrives i forhold til deres fremtidige karriere.

For piger beskrives fremtidige familierelationer primært enten i en kernefamilie eller et liv uden en familie. Det hænder, at pigerne beskrives i relation til en fremtidig karriere, men i de tilfælde så ofte sådan, at en karriere udfolder sig på bekostning af en familie, og i den sammenhæng bruges ord som "ensom" og "alene" oftest som noget ufrivilligt og ulykkeligt. Der er mange eksempler på, at

pigernes fremtidige familieliv beskrives med forventninger om børn med funktionsnedsættelser eller bemærkninger om race og etnicitet i forbindelse med den fremtidige familie.

Vi ser også beskrivelser af pigers fremtid, hvor der forudsiges mange skilsmisser, hvilket vi opfatter som en forventning om, at den pågældende pige fejler i at stifte en velfungerende familie. Vi ser ikke tilsvarende beskrivelser i drenges profiler.

Drengenes fremtid bliver i grove træk beskrevet enten i form af kriminalitet eller karrierer. Enten bliver de direktører, eller så ender de i fængsel. Vi ser ingen eksempler på piger, der beskrives i relation til fremtidig kriminel løbebane.

Vi har ikke fundet eksempler på, at drenge beskrives i relation til en fremtidig familie, men deres fremtid beskrives ofte i relation til, hvilken slags menneske de er, eller hvilke udfordringer de har om 10-15 år.

Vi ser overordnet to typer fremstillinger af drenge: Dem, der har styr på det hele, og dem, der ikke har. Her kan man drage paralleller til, at vi har en overrepræsentation af mænd i både toppen og i bunden af samfundet³⁵, hvor vi for eksempel ser en overrepræsentation af mænd i topledposter og blandt hjemløse.

Drenges kaotiske liv

På drengenes elevsider kommer i høj grad fremstillinger af en kaotisk livsstil til udtryk. Udfordringer med eksempelvis højt fravær bliver beskrevet hos drenge som noget sjovt, men er kun sjældent beskrevet hos piger.

Drenge beskrives oftere end piger som kriminelle og voldelige, og der udtrykkes ofte en forventning om, at drengene i fremtiden ikke får rettet op på det, der kan betegnes en uhensigtsmæssig og kaotisk livsstil, med for eksempel et stort forbrug af alkohol – ikke blot til fester, men også i hverdagen – dårlig økonomi eller tankeløs brug af penge. Hos pigerne, omtales stort alkoholforbrug primært i forbindelse med fester. Hash og hårde stoffer fremgår også i omtale af drenge, og gerne i sammenhæng med beskrivelser af vold og aggressivitet. Tilsvarende beskrivelser er generelt fraværende for piger. Man kan forstå det som en kønnet forventning til, drenge lever med stoffer og aggressivitet. Statens Institut for Folkesundhed kortlagde i 2019 sundheden blandt unge på gymnasiale uddannelser. Undersøgelsen viser, at drenge drikker mere alkohol end piger, og at flere drenge end piger har prøvet at tage euforiserende stoffer³⁶. Beskrivelserne i de blå bøger reflekterer dette.

I de blå bøger beskrives drenge også oftere som klassens klovn, umodne og barnlige, flabede eller meget fraværende fra undervisningen, og som dem, der aldrig afleverer opgaver. Forskning peger på, at drenge møder modsatrettede forventninger allerede i folkeskolealderen med på den ene side skolens forventninger til den gode elev og på den anden mere generelle forventninger og forestillinger om den rigtige måde at være maskulin³⁷.

SEKSUELLE RELATIONER

Seksuelle forhold og handlinger er et stort emne i de blå bøger, både hos drenge og piger, men vi ser forskelle i beskrivelser piger og drenge imellem.

Vi ser også, at seksuelle relationer og handlinger langt hyppigere beskrives på drenges sider i de blå bøger end på pigers.

Når seksuelle handlinger beskrives på pigernes sider i de blå bøger, beskrives de i høj grad som gensidige og aktive handlinger: Piger boller med drenge. Modsat finder vi, at når pigers seksuelle relationer beskrives på drenges sider, er pigerne hyppigst beskrevet som passive: Piger bolles af drenge.

Når seksuelle relationer beskrives hos drenge, beskrives drengen ofte som den aktive i relationen: Det er drengen, som boller pigen. Han boller ikke med pigen, og han bolles ikke af pigen.

Når seksuelle handlinger eller relationer beskrives på pigers sider i de blå bøger, sker det oftest som fejltagelser, pinlige episoder eller med en sjov historie tilknyttet. Der bides ifølge beskrivelserne også mærke i, når piger har haft sex med en person, de var ældre eller yngre end, med nogens familiemedlem, eller at det foregik på et sjovt eller underligt sted eller situation.

På drengenes elevsider er der eksempler på beskrivelser af udseendet på piger, som personen har en relation til. Det hænger ofte sammen med etnicitet og overvægt på de pågældende piger, og det nævnes primært som pinlige episoder. Nogle drenge får gode råd med på vejen som at holde sig til en pige ad gangen eller stoppe med at have sex med de forkerte piger.

På drenges profiler omtales seksuelle relationer og handlinger ofte som noget, drenge 'bare gør', uden at det sættes i forbindelse med andre dele af drenges liv. På pigers profiler derimod forbindes seksuel aktivitet ofte med andre dele af hendes liv. For eksempel at hun har haft seksuelle forhold til et højt antal drenge, selv om hun klarer sig godt i skolen.

Positionering gennem seksuel aktivitet

På tværs af klasser, årgange og skoler bliver seksuelle relationer beskrevet i lyset af ulige magtforhold for eksempel i kraft af alder.

Positionering og rangering af udseende kommer også til udtryk på tværs af klasser, årgange og gymnasier og i beskrivelser af både piger og (oftest) drenge. Eksempelvis bliver der talt om at "score nedad" i forhold til udseende og popularitet, og der er eksempler på rangeringer af klassekammerater på en skala fra 1 til 10. Der forekommer flere eksempler på at have sex med personer, der omtales mindre attraktive end den anden part. Det beskrives gerne som "velgørenhedsarbejde", "at tage en for holdet" eller som at gøre den mindre attraktive person en tjeneste.

At et attraktivt udseende udløser magt, udtrykkes i nogle forskningssammenhænge som *erotisk kapital*³⁸. Personer med erotisk kapital indtager en mere magtfuld position og nyder på arbejdsmarkedet fordele i forhold til for eksempel

løn og andres velvilje. Erotisk kapital er ikke isoleret til det seksuelle, men inkluderer udstråling og social tiltrækningskraft, fremtoning og udseende eller skønhed. I de blå bøger findes det for eksempel i udtryk som at “score nedad” henholdsvis “opad” eller “underscoringer” og “overscoringer”.

BESKRIVELSER AF OVERGREB OG EPISODER MED VOLD OG TRUSLER

Vi ser i de blå bøger beskrivelser af seksuelle hændelser, som i klassekammeraternes fremstilling ikke fremstår som gensidige. Der er eksempler på seksuelle overgreb og vold i drenges blå bog-omtaler og på seksuelle handlinger, hvor en pige er bevidstløs eller sover, og tilfælde, hvor pigens navn fremgår i den blå bog.

Når en elevs navn nævnes i forbindelse med et seksuelt overgreb, kan det ses som udtryk for, at hændelsen ikke bliver set på som noget, der er alvorligt, potentielt ulovligt eller ubehageligt for den pågældende.

Der er ligeledes eksempler på, at drenge overtaler piger til seksuelle handlinger, at piger fortryder, eller at pigerne lader som om, de sover under seksuelle handlinger. Nogle steder omtales det som noget sjovt, at en pige sov.

Langt størstedelen af disse beskrivelser ser vi hos drengene.

Både hos piger og drenge ser vi, at seksuelle overgreb oftest er beskrevet i sammenhæng med indtag af alkohol. Kun i omtaler af drenge nævnes det, at de er voldelige og aggressive, når de er påvirket af alkohol eller andet.

Beskrivelserne af seksuelle handlinger, der kan karakteriseres som overgreb på baggrund af netop beskrivelserne, sker ofte med en sproglig lethed: Handlingerne udlægges ikke som alvorlige eller potentielt kriminelle forhold, men som noget sjovt, noget pinligt eller noget almindeligt. Her kan der være forbindelse til beskrivelser af drenge som aktive i seksuelle relationer og til den førnævnte tendens til at beskrive drenge som kaotiske og aggressive.

Det er i denne sammenhæng værd at nævne, at Det Kriminalpræventive Råd i samarbejde med Aarhus Universitet har undersøgt unge mænds holdninger til samtykke og gensidighed i sex. Undersøgelsen konkluderer, at drenges forestillinger om gensidighed i sex og voldtægtsmyter ikke altid stemmer overens med samtykkelovens bestemmelser³⁹.

En væsentlig note til dette afsnit er, at alle de blå bøger, vi har med i analysen, er skrevet før vedtagelse af samtykkeloven.

SEKSUEL ORIENTERING

Som vi har beskrevet i de foregående afsnit, fylder seksuelle handlinger, erfaringer og relationer meget i blå bøger. Når en elev har få eller ingen seksuelle erfaringer, er der en tendens til, at klassekammeraterne spekulerer i den pågældende persons seksualitet. Det er mest hyppigt for drenge, men det forekommer også for piger.

Piger, der ikke “scorer nok”, beskrives ofte som aseksuelle og i nogle tilfælde som homoseksuelle. Når “lesbiske erfaringer” nævnes, omtales det som noget

normalt at udforske, noget som de fleste piger skal "prøve af" og sommetider som et show for drengene.

For drengenes vedkommende opfattes fravær af seksuelle handlinger og relationer oftest som udtryk for mulig homoseksualitet. Formodning om homoseksualitet begrundes også i drengenes udseende (for eksempel at de er tynde), at de er "bløde", feminine eller følsomme, eller har mange pige-venner. For drengenes vedkommende indeholder de blå bøger ud over den slags spekulationer også klassekammeraters opfordring til, at de 'springer ud'. Derudover bliver drenge oftere beskrevet som "bøsse", end piger bliver beskrevet som lesbiske.

Vi ser også spekulationer i mulig homoseksualitet, når drenge opfører sig anderledes end de fleste drenge på gymnasiet. For eksempel når de ikke drikker så meget alkohol eller ikke fester lige så meget. Der ses udtryk som "bund eller bøsse", hvor "bøsse" ikke nødvendigvis handler om seksuel orientering, men i højere grad er et udtryk for, at drengen falder uden for en norm for drenges opførsel eller uden for en bestemt opfattelse af, hvad der er maskulint.

ETNICITET OG KØN SPILLER SAMMEN

Vi ser i beskrivelserne en tendens til, at etnicitet og køn spiller sammen.

Pigers udseende er genstand for omtale med fokus på etnicitet, og det kommer særligt til udtryk gennem seksualisering af "det eksotiske", sådan som det beskrives i for eksempel orientalismeforskning⁴⁰. Det kommer også til udtryk i forestillinger om, at en pige bør se ud på en særlig måde på grund af deres etniske ophav. Eksempelvis ser vi kommentarer som, at piger på trods af deres etnicitet har flade numser eller små bryster.

For drengene er beskrivelser af etnicitet i højere grad knyttet til adfærd, og her står især spørgsmål frem, om drengen er (ordentligt) integreret i det danske samfund. I nogle tilfælde stilles et modsætningsforhold op mellem drengenes kulturelle og religiøse baggrund og kulturen i gymnasiet. Oftest handler det så om at "omvende" drengen til at tage fuld del i kulturen i gymnasiet. Der er hyppige eksempler på, at drenge beskrives som dårlige muslimer eller "for integreret".

Vi ser også, at klassekammerater skriver, at nogle drenge med majoritetsetnisk baggrund har seksuel præference for kvinder fra en specifik etnisk gruppe.

Drenge med etnisk minoritetsbaggrund beskrives oftere end piger i etniske stereotyper med en forventning om, at vedkommende "har mange fætre", som de kan sende efter en person, de er i konflikt med, eller at de er hårde, sælger stoffer eller bor i eller styrer en ghetto. Der er altså både kønnede og racistiske stereotyper, som elever med etnisk minoritetsbaggrund beskrives med.

ORDLISTE: KØN, SEKSUALITET OG ETNICITET I BLÅ BØGER

Ordene herunder er hentet fra de 1.565 elevbeskrivelser, som indgår i denne analyse. De er opstillet alfabetisk og citeret direkte – bortset fra, at stave- og slåfejl er rettet.

Analrytter	Mors dreng
Bitch	Mors pige
Blondine	Møgluder
Cunt	Narkobaron
Daddy	Narrepussy
Dildo-tøs	Piksutter
Diva	Pillefinger
Dominatrix	Polsk sædcontainer
Dramaqueen	Pop-pige
Dronning	Prinsesse
Dåse	Pudderdåse
Eksotiske skønhed	Punjab-pige
Faggot	Putta
Fars lille suttetøs	Pædo
Femi-kusser	Rejekælling
Flaskepige	Rundetrunte
Friske fisser	Scorekarl
Fuckboi	Scoretroid
Gigolo	Sexkilling
Giz	Skabsbøsse
Giz-maker	Skeder
Golddigger	Skøge
Gringo	Slut
Grænsefar	Spiller
Gudinde	Sugardaddy
Homosvin	Svans
Horeunge	Sædcontainer
Hund	Tramper-tøs
Indavlsprinsesse	Trunte
Kuvøseguf	Trussetyv
Kæleasiat	Trækkerdreng
Kælling	Tøffelheld
Lebbe	Tøjte
Liderbuks	Tøs
Lolitadukke	Østeuropæisk luder
Luder	
Mommysboy	

LITTERATURLISTE

Arbejdstilsynet, Vejledning om krænkende handlinger: <https://at.dk/arbejdsmiljoeproblemer/psykisk-arbejdsmiljoekraenkende-handlinger/om-kraenkende-handlinger/>

Borchorst & Agustín, (2017), *Seksuel chikane på arbejdspladsen: Faglige, politiske og retlige spor*, CARMA – Center for Arbejdsmarkedsforskning: <https://vbn.aau.dk/da/publications/seksuel-chikane-p%C3%A5-arbejdspladsen-faglige-politiske-og-retlige-spor>

Branche Arbejdsmiljøråd Service, *Hvor går grænsen?:* <https://bfa-service.dk/sexchikane>

Børne og Undervisningsministeriet: *Elevtrivsel på landsplan:* <https://uddannelsesstatistik.dk/Pages/Reports/1878.aspx>

Børne og Undervisningsministeriet: *Spørgeramme:* <https://www.uvm.dk/-/media/filer/uvm/udd/gym/pdf18/okt/181031-spoergeramme-til-trivselsmaaling-paa-gym-udd.pdf>

Christensen, A. D. (2019). *Maskuliniteter, magt og intersektionalitet*. *Politica*, 51(1). <https://tidsskrift.dk/politica/article/view/131103>

Dahl et. Al (2018), *Unges opfattelser af køn, krop og seksualitet*, Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, VIVE: <https://www.vive.dk/da/udgivelser/unges-opfattelser-af-koen-krop-og-seksualitet-7006/>

Danmarks Evalueringsinstitut, (2019), *Inspiration til arbejdet med elevtrivsel:* <https://www.eva.dk/ungdomsuddannelse/inspiration-arbejde-elevtrivsel>

Danske Gymnasieelevers Sammenslutning (2020), *Seksuelle krænkelse i gymnasiet.*

Fagbevægelsens Hovedorganisation (2019), *Balance og Ligestilling:* <https://fho.dk/wp-content/uploads/2019/03/fhrapp-sexchikane-2019.pdf>

Folketinget: Åben høring om håndteringen af sexismen og seksuel chikane i uddannelsessystemet. <https://www.ft.dk/aktuelt/nyheder/2022/04/liu-hoering-om-sexisme>

Hakim, C. (2011), *Erotic Capital – The Power of Attraction in the Boardroom and the Bedroom*, Basic Books.

Hansen, K. R., & Blom, J. N. (2017). *12-talspigerne i medierne: Rammesætning og stereotypificering af højtpresterende piger og kvinder i det danske uddannelsessystem*. *MedieKultur: Journal of Media and Communication Research*, 33(63), 28 p. <https://tidsskrift.dk/mediekultur/article/view/26451>

Jacobsen, A. (2022). *Os og dem: Kategoriseringer på et multikulturelt gymnasium*. Tidsskrift for Uddannelsesvidenskab // Danish Journal of Education Studies, 1(1). <https://doi.org/10.7146/djes.v1i1.132583>

Jensen, M. T. & Østergaard, J. (2021). *Ungeprofilundersøgelsen 2019/2020 – En repræsentativtetsundersøgelse*. Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, VIVE.

Jyllandsposten (2020), *Gymnasieelever: Hvor skal vi gå hen, hvis vi bliver udsat for sexchikane?:* <https://jyllands-posten.dk/jpaarhus/aarhus/ECE12458115/gymnasieelever-hvor-skal-vi-gaa-hen-hvis-vi-bliver-udsat-for-sexchikane/>

Mastrigt, S. v. & Hartmann, T. (2021). *Unge Stereotype Holdninger til Voldtægt*. Psykologisk Institut, Aarhus Universitet og Det Kriminalpræventive Råd.

Ottosen et. al. (2018). *Forebyggende indsatser til unge i psykisk mistrivsel: En vidensoversigt*. Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, VIVE: <https://www.vive.dk/media/pure/10315/2163082>

Partnerskabet bag Ungeprofilundersøgelse. (2016). *Ungeprofilundersøgelsen 2015*. Komiteen for Sundhedsoplysning.

Pisinger et al. UNG19 – *Sundhed og trivsel på gymnasiale uddannelser 2019*. Statens Institut for Folkesundhed, SDU.

PROSA (2020), *Knæk Koden*: https://www.prosa.dk/fileadmin/user_upload/Politik/Chikane_i_it-faget/Kn%C3%A6k_Koden.pdf

Retsinformation, *Bekendtgørelse om studie- og ordensregler m.v. i de gymnasiale uddannelser*, § 2 Stk. 2 <https://www.retsinformation.dk/eli/ta/2019/1338>

Retsinformation, *Bekendtgørelse af lov om elevers og studerendes undervisningsmiljø*; <https://www.retsinformation.dk/eli/ta/2017/316>

Restinformation, *Bekendtgørelse af lov om ligestilling af kvinder og mænd*, <https://www.retsinformation.dk/eli/ta/2020/1147>

Said, E.W. (1979) *Orientalism*, Vintage Books.

Santos & Grady (2018), *How Big Dick Energy explains modern masculinity*, VOX <https://www.vox.com/culture/2018/6/27/17506898/big-dick-energy-explained>

Sex og Samfund. (2021). *Unge Forhold til og Forståelse af Samtykke og Grænser i Seksuelle Situationer*.

Staubæs, D., & Juelskjær, M. (2005, May 17). *Drenge er ikke bare drenge*. Politiken. Retrieved May 27, 2022, from <https://politiken.dk/debat/kroniken/art5478419/Drenge-er-ikke-bare-dren>

Udenrigsministeriet 2018-2021. (2018). *Handlingsplan til fremme af tryghed, trivsel og lige muligheder for LGBTI-personer*; <https://www.regeringen.dk/media/5348/lgbti-handlingsplan.pdf>

BILAG: ANALYSEKATEGORIER OG TEMATIKKER

ÅBNE ANALYSEKATEGORIER

Bliver og hvordan bliver kønsidentitet og kønsudtryk beskrevet?

Hvordan bliver elevs seksuelle orienteringer beskrevet?

Bliver og hvordan bliver seksuelle orienteringer brugt til at beskrive andet end seksualitet og seksuelle handlinger?

Hvordan bliver etniske minoriteter beskrevet, og varierer det på baggrund af køn?

Er der generelle forekomster af etniske grupper på elevsider, som ikke omhandler specifikke personer, og hvordan kommer det til udtryk?

Hvordan bliver alkoholforbrug og beskrivelser af hændelser med indtag alkohol beskrevet, og varierer det på baggrund af køn?

Hvordan bliver udseendet beskrevet, hvor meget fylder det, på hvilken måde, og hvilke forskelle kan ses på baggrund af køn?

Hvordan beskrives scoringer, omfang og vægt af scoringer på baggrund af køn?

Hvordan beskrives seksuelle handlinger på baggrund af køn og seksuel orientering?

Hvordan beskrives forventninger til fremtiden, og hvordan det varierer på baggrund af køn og etnisk baggrund?

Hvordan beskrives personlige egenskaber og karaktertræk, og hvordan varierer det på baggrund af køn og seksuel orientering?

Hvordan beskrives engagement, indsats i skolen og resultater, og hvordan det varierer på baggrund af køn?

Hvordan varierer pinlige episoder og fejltagelser baggrund af køn?

Hvordan beskrives klassens gode råd på baggrund af køn?

Hvilke ord bruges til at beskrive elever på baggrund af køn og seksuel orientering?

Hvilke ord bruges til at beskrive elever på baggrund af etnisk baggrund?

NI TEMATIKKER PÅ BAGGRUND AF ANALYSERESULTATER

Pigers udseende fylder betydeligt mere end drenges og beskrives på mere intime og seksuelle måder.

Drengene bliver oftere end piger beskrevet som kriminelle, voldelige, umodne, misbrugere og useriøse omkring deres indstilling til livet.

Ulovlige handlinger som overgreb og episoder med vold og trusler normaliseres og beskrives som pinlige episoder og ikke som strafbare forhold.

Pigernes fremtid beskrives i termer af familie, drenges i forhold til karrierer eller kriminalitet.

Pigers indsats i skolen og interesser beskrives mere negativt end drenges.

Både drenge og pigers seksuelle adfærd fylder meget, men drenge "boller", og piger "boller med/bolles".

Sex og seksuelle handlinger beskrives ofte ikke som gensidige handlinger, og der kommer forskellige magtforhold til udtryk.

Seksuelle orienteringer bruges som skældsord og spekuleres i ved få scoringer.

Etnicitet og køn spiller sammen.

NOTER

1. Folketinget: Åben høring om håndteringen af sexismen og seksuel chikane i uddannelses-systemet <https://www.ft.dk/aktuelt/nyheder/2022/04/liu-hoering-om-sexisme>.
2. I andre sammenhænge kaldes seksuel chikane eksempelvis for *uønsket seksuel opmærksomhed* eller *seksuelle krænkelser*. Når vi referer til andres undersøgelser, benytter vi de begreber, der anvendes i de undersøgelser.
3. Børne og Undervisningsministeriet: Elevtrivsel på landsplan: <https://uddannelsesstatistik.dk/Pages/Reports/1878.aspx>.
4. Danske Gymnasieelevers Sammenslutning (2020). *Seksuelle Krænkelser i Gymnasiet*.
5. Der spørges: "I hvilket omfang er du det seneste år blevet udsat for følgende af andre elever eller ansatte på skolen?" Herefter følger seks former for mobning, herunder "uønsket seksuel opmærksomhed", som eleverne skal svare på.
6. Fagbevægelsens Hovedorganisation (2019), Balance og Ligestilling: <https://fho.dk/wp-content/uploads/2019/03/fhrapp-sexchikane-2019.pdf>.
7. Vi benytter i rapporten "piger" og "drengene", selv om en del gymnasieelever er over 18 og dermed bør betegnes "kvinder" og "mænd" i stedet. Når vi refererer til andres undersøgelser, benytter vi de betegnelser af køn, der er anvendt i disse undersøgelser, og der er derfor variationer i rapporten.
8. Nomineringer er en art konkurrence på nogle gymnasier, hvor elever vælger klassekammerater ud som skolens for eksempel smukkeste, lækreste og mest sexede. Se mere om disse nomineringer på side 16.
9. KRAKS blå bog, Historien bag: <https://blaabog.dk/historien-bag/>
10. Hansen, K. R., & Blom, J. N. (2017). 12-talspigerne i medierne: Rammesætning og stereotypificering af højtpræsterende piger og kvinder i det danske uddannelsessystem. *MedieKultur: Journal of Media and Communication Research*, 33(63), 28 p.: <https://doi.org/10.7146/mediekultur.v33i63.26451>
11. Partnerskabet bag Ungeprofilundersøgelse. (2016). Ungeprofilundersøgelsen 2015. Komiteen for Sundhedsoplysning. <https://dkr.dk/media/7339/ungeprofilundersogelsen-2015.pdf>
12. Jensen, M. T. & Østergaard, J. (2021). Ungeprofilundersøgelsen 2019/2020 – En repræsentativitetsundersøgelse. Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, VIVE. <https://www.vive.dk/media/pure/16125/5566942>
13. Pisinger et al. UNG19 – Sundhed og trivsel på gymnasiale uddannelser 2019. Statens Institut for Folkesundhed, SDU. https://www.sdu.dk/da/sif/rapporter/2019/ung19_trivsel_og_sundhed_paa_gymnasielle_uddannelser
14. Danske Gymnasieelevers Sammenslutning. (2020). *Seksuelle Krænkelser i Gymnasiet*.
15. Sex og Samfund. (2021). Unges Forhold til og Forståelse af Samtykke og Grænser i Seksuelle Situationer. https://www.sexogsamfund.dk/sites/default/files/unges_forhold_til_og_forstaelse_af_samtykke_og_graenser_i_seksuelle_situationer.pdf
16. Mastrigt, S. v. & Hartmann, T. (2021). Unges Stereotype Holdninger til Voldtægt. Psykologisk Institut, Aarhus Universitet og Det Kriminalpræventive Råd. https://pure.au.dk/portal/files/227430731/van_Mastrigt_Hartmann_2021_Unges_Stereotype_Holdninger_til_Voldt_gt.pdf
17. Vi brugte i spørgerammen her "uønsket seksuel opmærksomhed" frem for seksuel chikane, da det er det begreb, Børne- og Undervisningsministeriet bruger i deres trivselsmålinger og dermed formodes at være et kendt begreb på gymnasierne
18. Danmarks Evalueringsinstitut, 2019, Inspiration til arbejdet med elevtrivsel: <https://www.eva.dk/ungdomsuddannelse/inspiration-arbejde-elevtrivsel>
19. Bekendtgørelse om studie- og ordensregler m.v. i de gymnasiale uddannelser, § 4, stk. 2. <https://www.retsinformation.dk/eli/ta/2019/1338>
20. Bekendtgørelse af lov om elevers og studerendes undervisningsmiljø; <https://www.retsinformation.dk/eli/ta/2017/316>

21. Bekendtgørelse af lov om elevers og studerendes undervisningsmiljø: <https://www.retsinformation.dk/eli/ta/2017/316>
22. Bekendtgørelse af lov om ligestilling af kvinder og mænd, <https://www.retsinformation.dk/eli/ta/2020/1147>
23. Ligestillingslovens kapitel 2, § 2 specificerer at: "Stk 2. Der foreligger chikane, når der udvises uønsket adfærd i relation til en persons køn med det formål eller den virkning at krænke en persons værdighed og skabe et truende, fjendtligt, nedværdigende, ydmygende eller ubehageligt klima" og "Stk 3. Der foreligger sexchikane, når der udvises enhver form for uønsket verbal, ikkeverbal eller fysisk adfærd med seksuelle undertoner i relation til en persons køn med det formål eller den virkning at krænke denne persons værdighed, navnlig ved at skabe et truende, fjendtligt, nedværdigende, ydmygende eller ubehageligt klima."
24. Borchorst & Agustín, (2017), Seksuel chikane på arbejdspladsen: Faglige, politiske og retlige spor, CARMA – Center for Arbejdsmarkedsforskning: <https://vbn.aau.dk/da/publications/seksuel-chikane-p%C3%A5-arbejdspladsen-faglige-politiske-og-retlige-sp>
25. Arbejdstilsynet, Vejledning om krænkende handlinger: <https://at.dk/arbejdsmiljoe-problemer/psykisk-arbejdsmiljoe/krænkende-handlinger/om-krænkende-handlinger/>
26. Branche Arbejdsmiljøråd Service, Hvor går grænsen?: <https://bfa-service.dk/sexchikane>
27. PROSA (2020), Knæk Koden: https://www.prosa.dk/fileadmin/user_upload/Politik/Chikane_i_it-faget/Kn%C3%A6k_Koden.pdf
28. Danmarks Evalueringsinstitut, *Inspiration til arbejde med elevtrivsel*: <https://www.eva.dk/ungdomsuddannelse/inspiration-arbejde-elevtrivsel>
29. Jyllandsposten (2020), *Gymnasieelever: Hvor skal vi gå hen, hvis vi bliver udsat for sexchikane?*: <https://jyllands-posten.dk/jpaarhus/aarhus/ECE12458115/gymnasieelever-hvor-skal-vi-gaa-hen-hvis-vi-bliver-udsat-for-sexchikane/>
30. Forskellige undersøgelser benytter forskellige begreber for det, vi i KVINFO kalder seksuel chikane. Derfor bruges begreber som uønsket seksuel opmærksomhed og seksuelle krænkelser, når andres undersøgelser bruger det.
31. Børne- og Undervisningsministeriet: Elevtrivsel på landsplan: <https://uddannelsesstatistik.dk/Pages/Reports/1878.aspx>
32. Danske Gymnasieelevers Sammenslutning. (2020). *Seksuelle Krænkelser i Gymnasiet*.
33. Hansen, K. R., & Blom, J. N. (2017). 12-talspigerne i medierne: Rammesætning og stereotypificering af højtpræsterende piger og kvinder i det danske uddannelsessystem. *MedieKultur: Journal of Media and Communication Research*, 33(63), 28 p. <https://tidsskrift.dk/mediekultur/article/view/26451/146875?acceptCookies=1>
34. Dahl et. Al (2018), Unges opfattelser af køn, krop og seksualitet, Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, VIVE: <https://www.vive.dk/da/udgivelser/unges-opfattelser-af-koen-krop-og-seksualitet-7006/>
35. Christensen, A. D. (2019). Maskuliniteter, magt og intersektionalitet. *Politica*, 51(1). <https://tidsskrift.dk/politica/article/view/131103>
36. Pisinger et al. *UNG19 - Sundhed og trivsel på gymnasiale uddannelser 2019*. Statens Institut for Folkesundhed, SDU. https://www.sdu.dk/da/sif/rapporter/2019/ung19_trivsel_og_sundhed_paa_gymnasielle_uddannelser
37. Staunæs, D., & Juelskjær, M. (2005, May 17). *Drenge er ikke bare drenge*. Politiken. Retrieved May 27, 2022, from <https://politiken.dk/debat/kroniken/art5478419/Drenge-er-ikke-bare-drenge>
38. Hakim (2011), *Erotic Capital – The Power of Attraction in the Boardroom and the Bedroom*, Basic Books.
39. Mastrigt, S. v. & Hartmann, T. (2021). *Unges Stereotype Holdninger til Voldtægt*. Psykologisk Institut, Aarhus Universitet og Det Kriminalpræventive Råd. https://pure.au.dk/portal/files/227430731/van_Mastrigt_Hartmann_2021_Unges_Stereotype_Holdninger_til_Voldt_gt.pdf
40. Said, E.W. (1979) *Orientalism*, Vintage Books.

KVINFO
CHRISTIANS BRYGGE 3
1219 KØBENHAVN K
TEL +45 33 13 50 88
kvinfo@kvinfo.dk
www.kvinfo.dk